

יסמין / שמעון אגסי

"ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, ה'ן אותנו ואת העולם כלו בטובו ב'חן ב'חסד וב'רחמים: ברוך אתה יי, ה'ן את הפ'ל:"
(ברכת המזון הקצרה).

כשפקחתי לראשונה את עיניי, ראיתי את אחיי הצמודים אליי, כולנו נעוצים בחוזקה בתוך אמא, שיבולית אורז היסמין. מסביבי המוני ענפי תפוחת גבוהים בראשם שיבוליות זקופות, השכנות של אמא, נעות ברוח הלוח ושוב. במרחק הבחנתי שאנו שתולים בקצה של טרסה על הר תלול, המגולף בפסים פסים של טרסות מכוסות שדות אורז, בגבהים שונים ובצבעים שונים, מראשו ועד למרגלותיו, בין הרים שכנים הדומים לו בצורה ובמרקם, המשקיפים למרחוק אל נהר היאנג-צה.

"אנו שתולים בקצה של טרסה על הר תלול, המגולף בפסים פסים של טרסות מכוסות שדות אורז..."

קצת מבולבל מעושר המראות שנגלה לעיניי, שאלתי בקול חלש והססני, "אמא, איך הגעתי לכאן?".
"הנצת, יקירי!", קראה אמא בשמחה, עיניה מחייכות, וענתה בקולה המלטף, "סיפור ארוך הוא זה, הסכת ושמע", והחלה לספר.

"חיינו החלו כגרעין קטן של אורז יסמין, כמוך, שנשתל בחממת גידול עד שהפך לשתיל צעיר. מחממת הגידול נקטפנו, אנחנו ועוד שתילים רבים אחרים, ונשתלנו שוב, זוגות זוגות, בתוך אדמת הביצה שבטרסה. ואז החלה תקופת המונסונים. רוח חזקה נשבה וטלטלה אותנו בכוח הלוח ושוב. גשמי מבול ירדו כל שעות היום והלילה, מכים עלינו, השתילים הרכים, בטיפותיהם הענקיות, כל אחת בגודל כוס. שתילים רבים נשברו ונעקרו מעוצמת הגשם והרוח.

שתילי האורז ששרדו גדלו בקצב מסחרר. הקנה הזדקף והעלים דמויי הסרגל קבלו גוון ירוק כהה. ענפי התפרחת הגביהו והנצו שיבוליות זקופות, שהלכו והרכינו ראש ככל שהבשילו גרעיניהן. המזיקים תקפו. האנפות שברו שתילים במרדפן אחרי הצפרדעים והסרטנים ששרצו בביצה. השתילים שנפגעו ונרמסו - נמקו. אך אנחנו הצלחנו לשרוד. וכך הגעת עד הלום."

ואני, מוכה הלם מנס הישרדותי ומלא הערצה לאימי השיבולית על שעברה תלאות כה רבות, שאלתי, "על מה ולמה?". והיא נדה בראשה עם משב הרוח וענתה: "על כי נועדת להשביע אדם רעב – זהו ייעודך בחיים, ומי ייתן ותצליח למלאו", לוותה את ברכתה בחיוך, ולא יספה. ברגע זה ידעתי שמעכשיו אעשה הכול כדי למלא את הייעוד שהורישה לי.

הגיעה עונת הקציר. אלומות הקציר נערמו בחבילות קטנות, ונישאו שתיים שתיים מתחת לבית שחיין של החקלאיות, שגנו בהליכה איטית כהילוך טווס, כששיבולים בשלות רבות נושרות בדרך והולכות לאיבוד. הגעת בשלום לנקודת האיסוף, שם הונפתי אל על ונדושתי אל תוך מיכל העץ, כשאלפי אחיי גרגרי האורז עטופי המוץ נערמים בתוכם, ונאזרים במהירות לשקים גדולים. הגבעולים היבשים שנותרו עירומים הושלכו הצידה והפכו לערימות הקש. לגרגרים שנותרו במיכל ומסביבו בשעות הלילה לא היה סיכוי. הנברנים והחולדות חסלו אותם בתיאבון גדול.

שקי האורז הגולמי, ואני בתוך אחד מהם, נישאו אל טחנת האורז שבקצה הכפר. מכונות מיוחדות הפרידו את כסות המוצים ושכבת הסובין מעל גבינו, ליטשה את פנינו ופיזרה עלינו אבקת טאלק כדי שלא נידבק האחד לשני. עד מהרה מצאתי את עצמי ארוז בתוך אחד השקים, צפוף ומעורבב עם עמיתי ששרדו את מסע השתילה, הגידול, הקציר, הדיש והניפוי, מחכה בקוצר רוח למלא את ייעודי, כפי שחרטה על לוח ליבי אמי השיבולית.

למחרת בבוקר נערמתי על משאית מקרטעת, שנשאה אותי אל מחסן ארגון מגדלי האורז של המחוז, ושם העמסנו אל תוך מכולה ענקית. שקים שלא עמדו בעומס הטלטול נקרעו ותוכנם נשפך על רצפת המחסן והמכולה. עוד קילוגרמים רבים של גרגרי אורז ירדו לטמיון. עברו ימים רבים נוספים, עד אשר הועמסה המכולה ונישאה אל על ע"י מנוף ענקי שהורידה אל בטן אוניה. כל אותו זמן הודיתי ליושב במרומים ששמר עליי עד כאן, וקרב אותי צעד אחר צעד אל ייעוד חיי.

ארבעה שבועות נמשכה ההפלגה. היה קר, צפוף וחשוך. טלטולי הדרך סחררו את ראשי. זכר עמידתה האיתנה של אמא במשא תלאותיה בשדה, חיזקה את רוחי ונתנה לי את הכוח לעמוד בסבל הרב, עד שהגענו לנמל הפריקה. זמן מה אחר כך נארזנו לשקיות פלסטי בנות קילוגרם אחד, והונחנו על מדף המזון היבש בסניף השופרסל. מספר ימים נוספים של ציפיה קצרת רוח, והגברת קופרמן אספה אותי אל תוך עגלת הסופר שלה, ומשם - סוף סוף – נשאה והניחה אותי במזווה מטבחה.

כבכל יום שישי, מתאספים ילדי משפחת קופרמן מרחבי מרכז הארץ לארוחת קבלת שבת. ספי, אבי המשפחה, מבשל. לוקח אותי עם קמצוץ מעמיתי בנפח כוס אחת, שופך אותי למסננת, שוטף ושוטף עד שעכירות המים נעלמת. מרתיח כוס ושלושה רבעים מים בסיר ושופך את תכולת המסננת אל הסיר. חלק מעמיתי לא זוכים – בזמן המעבר משקית הפלסטיק לכוס, במעבר מהכוס למסננת ומהמסננת לסיר - נשפך חלקם על הרצפה, על השיש או אל תוך כיור המטבח.

ספי זורה עלינו קצת כמון, קומץ צנוברים, מלח ופלפל שחור, מערבב פעם אחת ומכסה את הסיר. אני מתבשל במים הרותחים.

הילדים מגיעים. חיבוקים, נשיקות, קצת פטפוטים, ספי מכריז: "כולם לשולחן!", מרימים כוסית לכבוד השבת, ואז...

אני, שזכיתי לא להידבק אל גוף הסיר המהביל, מונח עם עמיתי, שקבלו גוון צהוב עמוק מהכמון, על הצלחת הגדולה במרכז השולחן, ביחד עם צלחות העוף הצלוי, הבמיה, התיירס, וסלט הירקות.

"פעם", מספר ספי בקול גדול לכל המסובים, "הסביר לי יוסי, ידידי הצעיר שחזר בתשובה, שברכת המזון נועדה לתת מרווח זמן לאדם לפני האוכל לעצור רגע אחד, ולתת דעתו על כך, שכל פיסת אוכל המונחת לפניו עברה תלאות רבות עד שהגיעה אל שולחנו, ועל כן מודים אנו לאלוהים על שדאג לה כל דרכה."

אנשי משפחת קופרמן קצרי הרוח והרעבים לא מברכים את ברכת המזון. הכף עוברת מייד ליד, הרזים נוטלים קמצוץ אורז קטן, קצת תירס וירק, והרעבים נוטלים ערימה גדולה מכל צלחת מרכזית, כל אחד אל צלחתו. אני מוטל על צלחתה של נועה הרזה, מוכן ומזומן למלא את ייעוד חיי.

נועה משתתפת בהתלהבות בבלייל השיחה המקוטעת בלעיסות ובליעות, אך בעיניי האוכל – חולמנית משהו. פה ושם נוטלת לפיה קצת מכל דבר. מזלגה נוגע-לא נוגע בי, וכל פעם שנוטלת מקצת מן האורז שעל צלחתה אני מתרגש – הנה אני עומד להגיע אל היעד הנכסף. אך לא. היא נוטלת מקצת מעמיתי, ושוב ממשיכה בפטפוטה העליז, ואני המאוכזב נאלץ להמתין בסבלנות לנגיסה הבאה. וכך פעם אחר פעם.

הארוחה הסתיימה. אני נשאר מוטל עם עוד מספר מעמיתי בשולי הצלחת של נועה, דביק וקר. גברת קופרמן מסירה את הצלחת מן השולחן, פונה לכיוון הכיור ומטילה את שאריות האוכל לשקית האשפה.